

Social- og indenrigsminister
Karen Ellemann
min@sm.dk

Beskæftigelsesminister
Jørn Neergaard Larsen
bm@bm.dk

28. august 2015

Akut behov for at ændre u hensigtsmæssig tilskudsmodel på beskæftigelsesområdet

Den nuværende ordning omkring beskæftigelsestilskuddet fungerer ikke efter den oprindelige politiske hensigt om at understøtte øget beskæftigelse. Tværtimod virker den lige modsat.

De kommuner, der som Aarhus og Aalborg, har skabt vækst under finanskrisen straffes økonomisk. Det er ikke småpenge, vi snakker om. I 2014 mistede hhv. Aarhus 153 mio. kr. og Aalborg 92 mio. kr. Det svarer til rundt regnet en femtedel af udgifterne til de forsikrede ledige i de to kommuner!

Samtidig betyder en regulær systemfejl i fordelingsmetoden, at tabet helt automatisk vokser år for år. Det har særdeles alvorlige konsekvenser. Aarhus og Aalborg forventes således i årene 2015-2017 at blive påført et tab på hhv. 645 mio. kr. og 400 mio. kr.

Der er tale om et rent fordelingsspørgsmål mellem kommunerne, og ændringer heraf vil være udgiftsneutrale for staten.

I vedlagte notater gør vi rede for detaljerne bag dette brev. I det følgende vil vi kort ridse nogle hovedpunkter op.

Baggrund

Da kommunerne overtog opgaven med de forsikrede ledige, skulle de fra 2010 medfinansiere arbejdsløshedsdagpengene.

Kommunerne bliver kompenseret via det særlige beskæftigelsestilskud, mens kriterierne i det generelle tilskuds- og udligningssystem ikke blev ændret ved denne lejlighed. Beskæftigelsestilskuddet blev fastlagt ud fra to politisk bestemte principper:

- At det skulle have en klar incitamentsstruktur, der belønner kommuner, som aktivt nedbringer ledigheden. Disse skulle vinde på ordningen.
- At det omvendt skulle være økonomisk bæredygtigt. Det måtte ikke slå bunden ud af kommunekassen i den enkelte kommune.

Kommunerne er samlet i landsdele. For Aalborgs vedkommende svarer landsdelen til Region Nordjylland, og Aarhus indgår i landsdelen Østjylland.

Hver landsdel bliver fuld ud kompenseret for udgifterne. Herefter sker der imidlertid en omfordeling af tilskuddet indenfor landsdelen. Kommuner med den mest positive udvikling i ledigheden får en økonomisk gevinst i form af større tilskud, end udgifterne tilsiger, mens kommuner med en ringere udvikling påføres et tab.

Aalborg Kommune

Borgmesterens Forvaltning
Boulevarden 13
9000 Aalborg
9931 3131

Aarhus Kommune

Borgmesterens Afdeling
Rådhuset
8000 Aarhus
8940 2100

Den fejlslagne incitamentsmodel

Både Aarhus og Aalborg Kommune har i perioden 2010-2014 haft en god udvikling på arbejdsmarkedet. Der har været vækst i antallet af arbejdspladser, i beskæftigelsen og arbejdsstyrken. Ledigheden er samtidig faldet. Til trods for at begge kommuner således aktivt har understøttet intentionerne med beskæftigelsesreformen, så har Aarhus i perioden 2010-2014 haft et tab på 401 mio. kr. og Aalborg et tab på 262 mio. kr.

Det er penge, der i stedet er blevet omfordelt til de andre kommuner i de respektive landsdele.

For både Aarhus og Aalborg gælder, at de omkringliggende kommuner i landsdelen har oplevet et større fald i antallet af forsikrede ledige. Det er imidlertid ikke udtryk for, at disse kommuner har haft succes med at øge beskæftigelsen.

Tværtimod skyldes det, at:

- Arbejdsstyrken i de øvrige kommuner er faldet markant, mens den i hhv. Aalborg og Aarhus er steget. Samtidig er arbejdsstyrken i de to storbyer væsentlig yngre. Det viser, at faldet i antallet af forsikrede ledige i de øvrige omkringliggende kommuner er udtryk for, at flere helt har forladt arbejdsmarkedet til f.eks. folkepension, efterløn, førtidspension mv. Det er ikke udtryk for en bedre udvikling i beskæftigelsen – tværtimod.
- Både Aarhus og Aalborg har en bedre udvikling i beskæftigelsen end deres respektive landsdele. De to kommuner har både et større og mere dynamisk arbejdsmarked end resten af regionen. Det betyder alt andet lige også en relativ større skifteledighed.
- I praksis straffer modellen kommuner med en befolkningstilvækst, fordi den kun tager udgangspunkt i antallet af ledige og ikke "ledighedsprocent".
- Det er velkendt, at gennem store erhvervspolitiske satsninger og anlægsarbejder har såvel Aalborg som Aarhus styrket beskæftigelsen. Det er også kommet ledige i de omkringliggende kommuner til gode. Således er netto-indpendlingen til de to kommuner øget. Både Aarhus og Aalborg har således bidraget til, at de øvrige kommuner har en lavere ledighed.
- Som uddannelsesbyer oplever Aalborg og Aarhus år for år en markant vækst i antallet af unge, der færdiggør deres uddannelse i kommunen. Det betyder også en vækst i antallet af dimittendledige år for år.
- Hele reguleringen tager sit udgangspunkt i 2010. Et år, der ligger lige midt i finanskrisen. En krise, der ramte de store og små kommuner meget forskelligt, fordi der er tale om forskellige arbejdsmarkeder. Det er derfor problematisk at fastholde dette år som udgangspunkt for reguleringen.

Når de øvrige kommuner i landsdelene opnår en økonomisk gevinst via beskæftigelsestilskuddet finansieret af hhv. Aarhus og Aalborg Kommune, må man konstatere, at modellen belønner kommuner med en negativ udvikling i arbejdsstyrken og beskæftigelsen.

Samtidig med, at de to storbyer har investeret erhvervspolitisk og dermed holdt ledigheden nede i de omkringliggende kommuner, skal man via beskæftigelsestilskuddet aflevere penge til disse kommuner.

I øvrigt har modellen den utilsigtede funktion, at den belønner de kommuner, der intet gør for at forebygge, at deres borgere mister dagpengene.

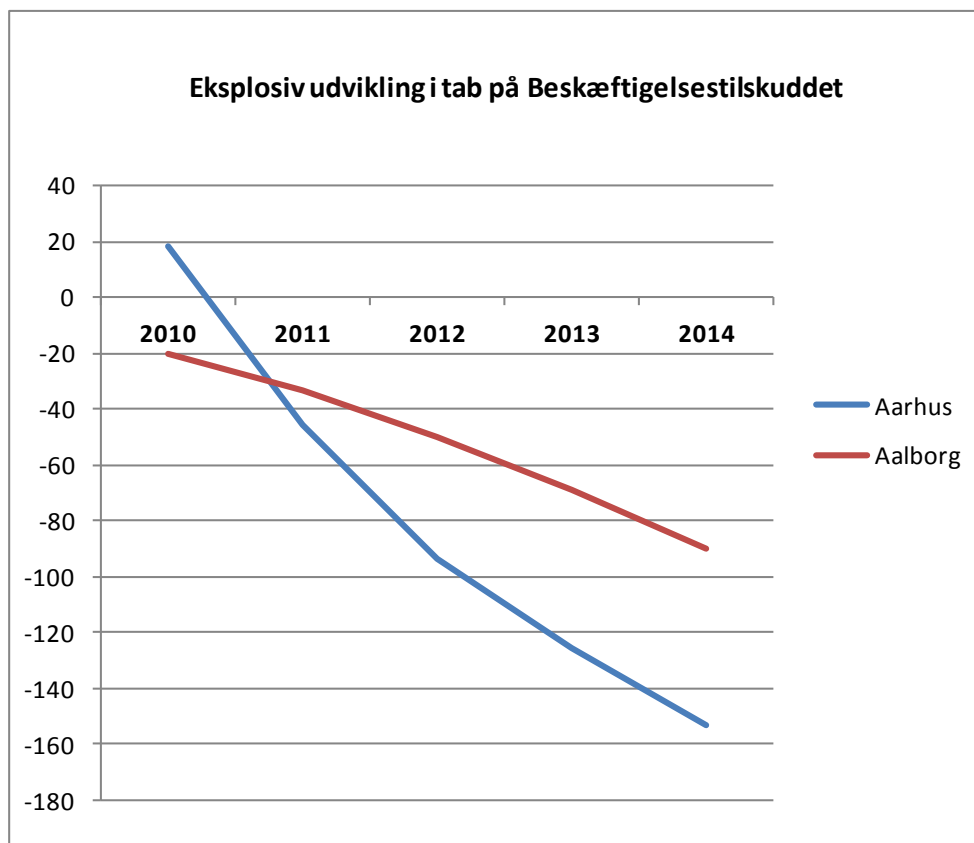
Intet af dette har været den politiske hensigt med modellen, og man må sige, at der ikke er noget økonomisk incitament i beskæftigelsesmodellen – tværtimod.

Renters rente – skruen uden ende

Som om det ikke var galt nok, så betyder måden, tilskuddet beregnes på, at tabet forstærkes år efter år.

En del af beskæftigelsestilskuddet gives som et grundtilskud på baggrund af det samlede beskæftigelsestilskud to år før. Det betyder, at det tab, som kommunen fik den gang, faktisk indgår i beregningen af de kommende års tilskud. Der betales simpelthen renters rente af tabet.

Det er skruen uden ende, og denne systemfejl betyder, at i en lang række kommuner, herunder Aarhus og Aalborg, vokser tabet bare automatisk eksplosivt år for år.

Følgende to eksempler, illustrerer at tabene eskaleres helt automatisk, uden at kommunen kan gøre noget ved det.:

- I 2010 tabte Aalborg Kommune 20 mio. kr., og i 2014 var det vokset til 90 mio. kr. Altså en vækst på 350%. I samme periode var ledigheden faktisk faldet med 16,7%. Der er altså ingen sammenhæng mellem størrelsen af tabet og udviklingen i ledigheden. Det lever så at sige sit helt eget liv.
- I 2014 får Aarhus et tab på 153 mio. kr., heraf skyldes de 94 mio., kr. et tab på baggrund af "renters-rente-problematikken". Kun 60 mio. kr. skyldes ledighedsudviklingen. Uanset om Aarhus nedbringer ledigheden markant, vil det ikke ændre væsentlig på tabet – og det skyldes grundlæggende, at Aarhus i udgangsåret havde en historisk lav andel af ledigheden i landsdelen. Med mindre ledighedsandelen kommer ned på dette meget lave niveau igen, er det altså umuligt at komme ud af tabsfælden.

Det kan jo ikke være rimeligt, at de to kommuner på grund af ikke-tilsigtede systemfejl de næste tre år kan imødesee et samlet tab i perioden 2010-2017 for Aarhus' vedkommende på 1,0 mia. kr. og et tab for Aalborgs vedkommende på over en ½ mia. kr.

Penge, der skal hentes fra andre områder i kommunen.

Ordningen kan derfor hverken kaldes økonomisk bæredygtig eller rimelig, og dermed lever den på ingen måde op til de politisk fastsatte principper.

Behov for at gøre noget nu

Lovforslaget om refusionsomlægningen på beskæftigelsesområdet blev vedtaget endeligt i Folketinget den 26. august, og med dette nedsættes Finansieringsudvalget, som skal se på en permanent tilpasning af det kommunale tilskuds- og udligningssystem, som vil kunne træde i kraft pr. 1. januar 2018, herunder muligheden for at integrere beskæftigelsestilskuddet i det generelle tilskuds- og udligningssystem.

Det siger sig selv, at med udsigten til at tabe yderligere 645 mio. kr. i Aarhus og 400 mio. kr. i Aalborg, kan vi ikke vente på dette.

Uden at ændre på incitamentsstrukturen, vil vi derfor foreslå, at ministrene overvejer følgende to konkrete her og nu løsninger:

- Beregningen af årets grundtilskud tager udgangspunkt i kommunens regnskabstal for regnskabsåret 2 år tidligere.
- Der indarbejdes et "udgiftsbånd" i modellen, så der lægges et loft på, hvor meget den enkelte kommune kan miste/tjene i forhold til opgørelsen af "merudgiftsbehovet".

Da beskæftigelsestilskuddet er en omfordeling mellem kommunerne, vil dette være udgiftsneutralt for staten.

Vi er selvsagt meget interesseret i at indgå i en dialog med jer omkring problemstillingen, herunder uddybe vedlagte notater samt konkretisere de foreslåede løsninger.

Med venlig hilsen

Jacob Bundsgaard
Borgmester
Aalborg Kommune

Thomas Kastrup-Larsen
Borgmester
Aalborg Kommune

Bilag:

- Den fremadrettede udfordring med Beskæftigelsestilskuddet i Aalborg
- Appendiks til notatet fra Aalborg - med beregninger for Aarhus
- Systemfejl i beskæftigelsestilskuddet